

تبیین رسالت زن حوزوی بانگرش به راهکارهای تبلیغ و احیای دین

درسیره ی شهیده بنت الهدی صدر

معصومه صابری^۱

چکیده

در این مقاله نقش زنان اندیشمندحوزوی در جامعه اسلامی و احیای دین مورد بررسی قرار گرفته و تأثیر سیره و راه این بانوان اندیشمنداسلامی در نحوه نگرش زنان معاصر و جهت دهی به فعالیت های آنان و بیان رسالت زنان حوزه تبیین شده است و تلاش شده براساس سیره ی موثر و عملی ایشان راهکارهایی برای زنان مبلغ و حوزوی امروز جامعه اسلامی در راستای تبلیغ دین داده شود. شهیده بنت الهدی صدر، یکی از بارزترین بانوان اندیشمنداسلامی است، که امام خمینی (ره) در پیام خود به مناسبت شهادت شهیده بنت الهدی صدر از او به عنوان معلم دانش و اخلاق یاد کرد و او را از مفاخر علم و ادب اسلامی شمرد.^۲ او از سلاله فقهای بزرگ و با عظمت خاندان صدر، در خانه ای معطر به نفوس علم و تقوا رشد کرد و از سرچشمه دانش و مجاهدت برادرانش سید اسماعیل صدر و آیت الله محمد باقر صدر سیراب گردید، او مجاهده ای بود که تا آخرین قطره خون پاکش جهت یاری اسلام و غفلت زدایی از پیروان آن تلاش کرد، شرایط اجتماعی جامعه ی عراق، اقدامات و عملکردهای ولایی این بانوی بزرگ مجموعه ای از شاخص ها را می نمایاند که می تواند به عنوان برنامه و راهکار تبلیغ و احیای دینی راهگشای تمام زنان دیندار و مبلغ دین قرار گیرد و رسالت زن حوزه رابه خوبی نمایان سازد. از این روسعی می شود باتامل درسیره ی ایشان راهکار ها و شاخصه های موفقیت ایشان را استخراج نموده و به عنوان راهکارهای تبلیغ و احیای دین درسیره شهیده بنت الهدی صدر در جامعه دینی و اسلامی ارائه نموده و رسالت حوزوی زن رادراین قالب بحث نمائیم.

کلیدواژه ها: احیای دینی، شهیده بنت الهدی صدر، الگو، راهکارهای تبلیغی، ولایت مداری، بانوان حوزوی، رسالت زن حوزوی

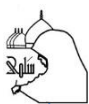
^۱ . کارشناسی ارشد کلام اسلامی، saberi_90@yahoo.com

^۲ . امام خمینی رحمه الله علیه- صحیفه نور- وزارت فرهنگ و ارشاداسلامی-تهران-چاپ دوم-

یکی از عواملی که در شکل‌گیری رفتار، شخصیت و تربیت انسان تأثیر دارد الگوهای تأثیر گذار و مورد قبول جامعه است اندیشمندان و معلمان پس از انبیاء و امامان همواره در اعصار مختلف تاریخ، الگوی مجسم و نمونه‌ی حقیقی هدایت برای مردم بوده‌اند؛ شناخت کسانی که در جهت احیاء دین و بیداری اسلامی نقش اساسی و الگویی دارند، ضرورت مبرمی در راه تدوین رسالت و تعیین مسیر حرکت برای موفقیت‌های آینده در جامعه اسلامی است. شهیده بنت الهدی صدر یکی از بانوان اندیشمند جهان اسلام است که برای زنان معاصر بویژه زنان حوزوی الگویی پیشتاز به شمار می‌آیند.

در اسلام بر پایه‌ی اندیشه امت واحد اسلامی همیشه حقیقت و تجربه مبنای عملکرد مبلغان دینی است. از همین رو امروزه اندیشه‌های امام خمینی (رحمه الله علیه) رهبریت جهانی دارا بوده و ندای جهان اسلام و حقیقت جو به رهبری آیت الله خامنه‌ای (دام ظلّه العالی) برخاسته است. در این راستا یکی از چهره‌های شاخص در جامعه زنان حوزوی، شخصیت شهیده بنت الهدی صدر است، که بر پایه مبنای چون دفاع از حقانیت اسلام، فراهم سازی زمینه آگاهی بخشی و فعالیت اجتماعی و دینی بانوان، ولایت مداری، همراهی با ولایت و مقابله با انحرافات فکری غرب و شبهه و محدودیت سازی دولت بعث و... با روش‌هایی چون تاسیس مدارس، تالیف مقالات و داستانها، تدریس علوم حوزوی، مقابله با رژیم بعث، سخنرانی‌های خانگی برای زنان و خطابه‌های سیاسی در موقعیت‌های اجتماعی، برگزاری همایش‌ها و سمینارهای عمومی و... می‌پردازند.

سیره‌ی ایشان در ابعاد اخلاقی، اجتماعی، فرهنگی و تبلیغی راهکارهای اساسی ارائه می‌نماید که می‌توان از هردو حیث مبنای و روشی آن را مورد تامل قرار داده و در راستای تدوین رسالت زن حوزوی به کار گرفت.

الگو گیری، چرایی و چیستی آن

برای بحث پیرامون هر موضوع و مطلبی ابتدا باید با نحوه‌ی دید و گزینش معنا در آن مبحث آشنا شد و دامنه شمول برخی واژه‌های چند معنایی را محدود ساخت. **الگو**: در لغت به معنای طرح و نمونه (معین، ۱۳۸۳، ص ۱۳۸) به کار رفته است و در عربی معادل اسوه به معنای پیروی انسان در نیکی و بدی، شادمانی و زیانمندی از دیگری است. (راغب اصفهانی، ۱۳۷۵، ص ۱۸۴) در اصطلاح الگو چیزی است که در یک گروه اجتماعی شکل گرفته و به عنوان یک مدل و راهنمای عملی در رفتار فردی و اجتماعی به کار می‌رود.

الگو در علوم انسانی به طور کلی دارای دو معنای ۱- طرح و برنامه‌ی اجرا ۲- نمونه‌ی عینی یک طرح یا اندیشه است و در ادبیات قرآنی الگو به شخصی اطلاق می‌شود که در عمل، حالات سلوک و روش مورد تبعیت و اقتدا قرار می‌گیرد و هدف از این پیروی اصلاح و بهبود شخصیت فردی و اجتماعی باشد. (لقمانی، ۱۳۸۱، ص ۱۴)

الگوی جامع زن مسلمان را می‌توان این‌گونه تعریف کرد: بهترین نمونه‌ی عینی و مجسم از نظام شخصیت زن در ابعاد فردی و اجتماعی، با در نظر گرفتن جنبه‌های هستی‌شناختی و ارزش‌شناسی که متناسب با ظرفیت‌ها و توانایی‌های هر دوره یا جامعه باشد. (صادقی اردستانی، ۱۳۷۶، ص ۵۴)

۱- اهمیت و لزوم الگو گیری

خصیصه کمال‌گرایی باعث می‌شود تا انسان تلاش کند که خود را به کسانی که مظهر کمال هستند نزدیک سازد و صفات آنان را کسب کند، به معنای دیگر همانند سازی کنند. طبیعی است که هدف رسیدن به کمال با الگو گیری از قهرمانان، مشاهیر و بزرگان محقق می‌شود و میل فطری قهرمان جویی باعث می‌گردد انسان به بهترین افراد تأسی کند. از سوی دیگر هرچند وجود تئوری صحیح می‌تواند زن را در دستیابی به کمال یاری کند؛ اما وجود الگوی کامل به مراتب سازنده‌تر و جهت

دهنده تر است . زیرا دانسته های علمی نمی تواند نیاز انسان را به راهنما و پیشوایی که نهایت راه را برایش تضمین کند برآورده سازد و انسان را به نحو احسن به کمال هدایت کند . « اگر هم هیچ تحلیل روانشناسی و دلیل علمی بر نقش اساسی الگو در شکل گیری شخصیت نباشد، همان تجربه ای که هر فرد در زندگی خود می یابد و احساس نیاز به الگو و تأثیر آن را در درون خود می بیند کافی است» (مرتضوی، ۱۳۷۸، ص ۹۶)

۲- ضرورت شناخت الگوهای صحیح

با درک نیاز به وجود الگو در زندگی باید الگویی را برگزینیم که کامل و جامع یک انسان نمونه در فضیلت، علم و ایمان باشد . الگویی که از مبدأ تا مقصد ما را به درستی هدایت کند (لقمانی، همان، ص ۱۲) و از آنجا که الگوهای منفی یا ناقص انسان را به هدف خلقت رهنمون نمی سازد، باید الگوی مثبت و صحیح را شناخت تا با پیروی از نمونه کامل حرکت به سوی کمال محقق شود و الگوی تحمیل شده همان الگوی تباه کننده است .

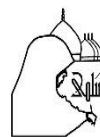
۳- معیار های انتخاب الگو

هر فرد برای اینکه بهترین الگو را برگزیند، باید چند اصل را در فاکتور انتخاب خود قرار دهد.

۱) معیار های فرد برای سعادت و کمال : برای ارائه معیار های صحیح انسانی برای زیستن باید تعریف درستی از خوشبختی داشته باشد؛ زیرا خوشبختی همان حقیقت مطلوب است و هر فرد با معیار و تعریف خود الگویی بیانگر آرمانهایش انتخاب می کند.

۲) وجود ارزش های جاودان در الگو : لیاقت الگو واقع شدن با توجه به معیار های ارزش جامعه و فرد است، معیار ارزش در اسلام ایمان و عقیده است. اطمینان به ارزش فرد الگو به حکم عقل معیار الگو پذیری قرار می گیرد.

۳) ظرفیت ها و محدودیت ها : شناخت شرایط جامعه، واقعیت های عینی، محدودیت های دینی و روحیات، تعصبات و پذیرش عموم مردم نسبت به رفتارها و عملکردها از ضرورت هایی است که باید در انتخاب و تبعیت از الگوی خویش به آن توجه داشته باشد و آن را نیز مورد پذیرش قرار دهد. (طباطبایی، ۱۳۸۱، ص ۲۸)

۴- شاخص های الگوی جامع اسلامی

ارزش های اساسی اسلام باید در انتخاب الگو ملاک واقع شوند تا پاسخگوی نیاز مسلمانان باشند. ارزش هایی چون :

۱- ایمان : قانون مسلم ارزش در اسلام این است. ارزش هر فرد به میزان تقوای اوست و بواسطه همین اصل است که غلام سیاه لقمان که برده ای روشن بین است حکیم نامیده می شود و یک فرد عادی که ارزش او به ایمان اوست، مومن آل فرعون خطاب می شود. (غافر، ۲۸) هر فردی در درجه بالای ایمان الگویی برای خدا پرستی و نیکوکاری است، لذا جنسیت مطرح نیست. در فرهنگ قرآن الگوی طهارت و نیایش مریم و الگوی استقامت و بیداری آسیه است. (پیام زن، ۱۳۸۶، ش ۵۸، ص ۱۳)

۲) شایستگی و لیاقت : الگو باید در تمام ابعاد به کمال رسیده باشد و در همه زمینه ها محور قرار گیرد. جامعیت، شرطی است که به ما اطمینان می دهد، فرد الگو و نمونه، به خطا نمی رود و جامع صفات شایسته است.

۳) قابل اعتماد باشد : الف : علم خدادادی داشته باشد زیرا علوم بشری خطا پذیر و ناقص هستند، پس فردی ثقة است که دانش او متصل به علم خدادادی باشد. ب: معصوم و از خطا و اشتباه به دور باشد؛ زیرا اطمینان حاصل شود عملکرد او برخواسته از تمنیات و خواسته های انسانی نیست. (مرتضوی، همان، ص ۶۳)

در عصر الگوهای کاذب یافتن الگویی با این شاخصه ها امر دشواری است که تنها اذهان بیدار ماهیت الگوهای حقیقی را کشف خواهد کرد. الگوی ناشایست با اتلاف انرژی مثبت تنها اثر مخرب دارد در صورتی که الگوی شایسته سبب : ۱- جهت دهی

اندیشه‌ها و تنظیم و تمرکز بخشی افکار ۲- تکامل و تعالی روح و روان ۳- بکارگیری صحیح استعدادهای راکد و ساکن می‌گردد.

الگوی شایسته در تغییر شرایط دگرگون نمی‌شود و ارزش خود را از دست نمی‌دهد؛ زیرا مطابق با فطرت انسانی است و باید ابدی باشد. (قرائتی، ۱۳۷۱، ص ۲۴۱)

۵- برتری الگوی اسلامی

بهترین الگو، الگوی برخاسته از متن اسلام است. زیرا اسلام جامع‌ترین آیین نامه و دستورات دینی را دارد و باید الگویی مقتضی ویژگی‌های خود ارائه دهد مانند:

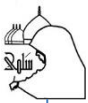
(۱- **جامعیت اسلام**: اسلام دین خاتمیت است و پایان بخش تمام مکاتب الهی است و بر ادیان غیر الهی و الهی تحریف شده برتری دارد که در آن تمام راه‌های هدایت بشر تبیین شده است پس معرف بهترین الگوست.

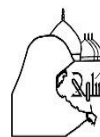
(۲- **ثبات و جاودانگی معارف اسلامی**: معارفی که محکم و متقن هستند و هرگز توسط شریعت دیگری نسخ نمی‌شود. اصول ثابت و تغییر ناپذیرند و برخی مسائل به اقتضای زمان بر پایه اصول کلی استنباط می‌شوند.

(۳- **مطابقت با فطرت**: آنچه در اسلام بیان شده است، قانون و تکلیف یا مباحث معرفتی و یا اخلاق انسانی براساس فطرت انسان تبیین شده است و در آفرینش تضاد و تراحم میان تشریح و تکوین وجود ندارد. خداوند بر اساس قابلیت‌ها و فطرت زن و مرد حقوق و تکلیف آنها را مشخص ساخته است.

(۴- **نظام مندی سعادت و حیانی**: انسان‌ها هرگز نتوانسته‌اند قانون ثابت اجتماعی ارائه دهند مگر اینکه بر پایه اصول و حیانی باشد؛ زیرا سعادت‌ی که وحی نشان می‌دهد حقیقی و نظام مند است و با دیدگاه کلی که بر خیر و شر حقیقی و نیاز انسانی سیطره دارد، تدوین شده است.

به طور کلی آیات قرآن کریم با بکار گرفتن لفظ عام مانند: بنی آدم، الناس و العالمین (بقره، ۲۱ / نساء، ۱ / فاطر، ۱۵) عمومیت و جامعیت اسلام را اثبات و با اطلاق محدودیت و مقید بودن آن را به زمان معین نفی می‌کند (توبه، ۳۳) و در آیه

ی « وَ إِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ » (فصلت، ۴۲) و روایات فراوان تأکید می کند، قرآن کریم هیچگاه صحت و اعتبار خود را از دست نخواهد داد و هر گونه توهّم به نسخ این دین الهی بواسطه ی پیامبر دیگر را نفی می کند. (کافی، بی تا، ج ۱، ص ۵۷؛ مجلسی، ۱۴۲۳، ج ۲، ص ۲۶۰)

باتوجه به مبانی الگوگیری و الگوپذیری و تاثیرات آن لازم است برای تدوین و تبیین رسالت هر مجموعه ونهادی الگوهای باورپذیر و مبتنی بر ارزش های آن در جهت حصول به اهدافشان معرفی نمود. و در این عینیت بخشی راهکارها و بایسته های موفقیت و حرکت رانیز تبیین نمود. از این رو چهره ی شاخص بنت الهدی صدر به عنوان بانویی حوزوی و متبحر به علوم دینی که در عرصه ی تبلیغ اسلام و غفلت زدایی از جامعه ی اسلامی اثرات عمیق و چشم گیری داشته است، از اساسی ترین الگوهای راهگشا برای تدوین رسالت زن حوزوی است که سعی می شود به راهکارهای سیره این بانوی بزرگ و مبلغه شهید معاصر راه حق در راستای احیای دین پرداخته شود.

معرفی اجمالی شهیده بنت الهدی صدر

۱- نگاهی گذرا بر خانواده ایشان

آمنه صدر معروف به بنت الهدی، در دهه اول محرم الحرام سال ۱۳۵۶ هجری قمری برابر با ۱۹۳۷ میلادی در کاظمین به دنیا آمد، (نشریه اعتدال، ۱۳۸۸، ص ۱) او از همان زمان تولد با صبر و جهاد آشنا بود؛ زیرا در ماه مصائب دنیا آمده بود. وی کودکی خود را مانند سایر اعضای خانواده در فقر و محرومیت و تحمل سختی ها سپری کرد و با روح سرشار از ایمان رنج ها را تحمل می کرد. ایشان در سن یازده سالگی به همراه برادرش به نام های سید اسماعیل و سید محمد باقر صدر جهت کسب علم به نجف اشرف هجرت کرد، شهیده در دامان دانش و تقوا و فضیلت پرورش یافت و در هجرت ها و مجاهدت های خاندانش مشارکت جست. (حسینی حائری، ۱۳۷۵، ص ۳۱)

۱) پدر شهیده بنت الهدی صدر: سید حیدر فرزند سید اسماعیل صدر در سال ۱۳۰۹ هجری در سامرا به دنیا آمد. در دوران کودکی همراه پدر به کربلا هجرت کرد، دروس مقدمات و علوم عربی را نزد چند تن از فضلا آموخت، سپس در درس خارج پدر خود شرکت جست و نیز در جلسات درس سید حسین فشارکی و آیت الله حائری حضور یافت، وی در همان سنین جوانی از دانشمندان پیشتاز به شمار می رفت. مرحوم آیت الله سید حیدر، مظهر زهد و وارستگی بود و نمونه رسای خوی ارزشمند و خصلت های وارسته بود. وی پس از عمری مجاهده و تلاش در راه کسب و نشر معارف اسلام در شهر مقدس کاظمین در ۲۷ جمادی الثانی ۱۳۵۶ هجری در گذشت و در مقبره خانوادگی آل صدر به خاک سپرده شد!

۲) مادر ایشان: مادر شهیده بنت الهدی بانویی پرهیزگار و نیکوکار، وارسته دختر مرحوم آیت الله شیخ عبدالحسین آل یاسین بود، این بانوی باتقوا از خانواده علم و فضل و تقوا بود. این بانوی بزرگ پس از سپری کردن عمری طولانی و مشاهده حادثه جانگداز شهادت دو فرزند خود شهید صدر و خواهرش بنت الهدی، در ماه ربیع الثانی ۱۴۰۷ هجری قمری دعوت حق را لبیک گفت. (همان، ص ۳۲)

۲- بازشناسی شخصیت ایشان

۱) مقام علمی ایشان: آمنه صدر خواندن و نوشتن را در منزل نزد مادرش آموخت، مادرش اولین معلمی است که او را از علم و معرفت و تربیت بهره مند ساخت، بنت الهدی مراحل بعدی علم و معرفت را در نزد برادرش محمد باقر صدر فراگرفت و شخصیت علمی و دینی او پرورش یافت تا به درجات عالی علم و تقوی رسید. (نعمانی، ۱۳۸۸، ص ۲۳)

شهیده بنت دروس حوزوی خصوصاً فقه و اصول را نزد برادرانش فراگرفت، وی در بسیاری از مباحث فقهی تبحر داشت، بسیاری از زنان مؤمن برای اطلاع از احکام شرعی به او مراجعه می کردند. همچنین در سفرهای حج راهنمای زنان در مسائل دینی بود ایشان در تمام شاخه های علمی که وارد شده بود. از فهم عمیق بهره مند

بود، نوشته‌های شهیده بنت الهدی که در مجله «الاضواء» که از سوی جمعی از علمای نجف چاپ و نشر می‌شد و آثاری را چاپ کردند که از نظر علمی برجسته و ممتاز بود. نشان دهنده‌ی بُعد علمی آن می‌باشد.

شهیده بنت الهدی علی‌رغم مشکلات و موانعی که وجودداشت، از معدود زنانی بود که نوشته‌هایش از نظر عمق و اصالت ممتاز بود، تاجایی که برخی تصور می‌کردند مقالاتی که به اسم «بنت الهدی» چاپ می‌شود توسط برادرش شهید صدر تألیف شده است. (نشریه اعتدال، همان)

۲) ویژگی‌های اخلاقی ایشان: این بانو یک مربی و مبلغ و نویسنده و شاعر، اندیشمندی دردمند و دانشمندی با اعتقاد و اخلاقی نیکو بود، وی دارای هوش سرشار بود و روحیه‌ی بخشش و کرم خاصی نسبت به درماندگان داشت، او صمیمی و هدایت‌گر و عفیف و بسیار ساده‌پوش بود، همانطور که رسول خدا فرمود: «المؤمنُ یسرُّ المؤمنه». (نهج الفصاحه، ص ۱۹۳) در حقیقت مجموعه از خصلت‌های والای انسانی در شخصیت بنت الهدی گرد آمده بود. به اعتقاد او طبقه تحصیل‌کرده در نسل‌های آینده تأثیر بیشتری خواهندداشت. از این رو به تحصیل‌کرده‌ها اهمیت ویژه‌ای می‌داد، در عین حال با همه برخوردی یکسان داشت.

شهیده در همه‌ی صحنه‌ها حاضر و مورد اعتماد مراجعه‌مسلمان بود، یکی از زنان مجاهد عراقی درباره‌ی اومی گوید: «محبت و عاطفه و روش جذاب ایستادن به‌طور کلی جهاد برای تبلیغ چهره‌ی متکامل اسلام را وظیفه‌ی خود می‌دانست، جلوه رفتاری او با دیگران به‌گونه‌ی بود که گویی سالیان دراز با آنها زیسته است. (شهرابی و مهرآیین، ۱۳۸۴، ش ۳)

او نمونه‌ی بارز مؤمنی بود که حضرت علی توصیف نموده است: «المؤمن بَشْرَةٌ فی... و جعله و حزنه فی قلبه» (نهج البلاغه، حکمت ۳۳۳) «شادی مؤمن را در چهره و اندوهش در درون قلب اوست» بعد اخلاقی شهیده بنت الهدی زندگی علمی او را جلوه‌ی خاص بخشیده و دروازه‌ی دل‌ها را بر روی اهداف بلندش گشوده و برقلب‌ها اثر

مشهود برجا گذاشته است، وی از تواضع و متانت و خوشرویی و هوش بسیاری برخوردار بود .

۳) تبلوردین در سیره ی عملی ایشان: بنت الهدی الگوی رفتاری ایده آل برای زنان مسلمان بود، او حقیقتاً اسوه صالحی بود که از نظر اجتماعی و رفتاری هیچ دوگانگی در او مشاهده نمی شد، چیزی جز عمل خالص در او مشاهده نمی شد. هدف از رفتار شهیده بنت الهدی در سطوح مختلف اجتماعی خدمت به اسلام بود.

وی از برتری طلبی بواسطه ی سیادت و نگرش حاکم احساس بهتر بودن نسبت به دیگران بواسطه ی اینکه که فرزندی از خانواده علی و دینی است دوری جست. در میان مردم بسیار متواضع و فروتن بود؛ چراکه معتقد بود: «من التواضع آن نَسْلِمَ علی من تغیت»، (مجلسی، همان، ج ۱۶، ص ۴۵۳)

بنت الهدی، بیش از آنچه دیگران به او احترام می کردند، به دیگران احترام می گذاشت. با مستمندان معاشرت داشت. با همسران طلاب می نشست و از آنها دلجویی می کرد و مشکلات آنان را حل می کرد، او اخلاق بلند اسلامی را عینیت بخشیده و الگوی درخشانی برای زنان مسلمان بود، الگویی که در عقاید خود ذوب گردیده و به دین خود پایبند بود، این ایمان عمیق قدرتی از تأثیر گذاری در زمینه ی تبلیغ و بیدارگری به او می بخشید که براستی مصداق سخن امام صادق (علیه السلام) شده بود «کونوا دعاه الناس بغير السننکم» بدون زبان و بارفتار خود مردم را تبلیغ کنید». (مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۵۷)

عملکردهای شهیده بنت الهدی در آگاهی بخشی دینی

شهیده بنت الهدی روحیه اخلاص در راه خدا و غفلت زدایی از زنان مسلمان را در واقع از حضرت زهرا و حضرت زینب آموخته بود. او از درک و فهم عمیق اجتماعی برخوردار بود، می توان گفت ایشان در زمانی غیر از زمان خودش می زیست؛ چراکه در جامعه ای می زیست که انواع ستم را بر او و او می داشتند؛ اما با وجود این همه فشار و خفقان نقش خود را در بیدارگری و بصیرت بخشی به زنان عراقی به خوبی

ایفا می نمود و در تمامی فعالیت های اجتماعی نقش پربراری داشت، او در راه نشر معارف و حقایق اسلام ناب می کوشید و در این راستا عملکرد های مختلفی داشت که به اختصار به چند مورد آن اشاره می شود.

۱- اتخاذ روش های تبلیغ غیر مستقیم

۱) تالیف و نگارش: بارزترین تلاش های فکری و فرهنگی غیر مستقیم بنت الهدی صدر در قالب نوشته هایی است که در مجله «الاضواء» چاپ می شد؛ زیرا معمولاً محفل های دینی عراق توجهی به زنان عراقی نداشتند، شاید تنها شرایط تبلیغی که برای آنان فراهم بود، مجالس عزاداری امام حسین (علیه السلام) در ماه های محرم و صفر بود که باورهای دینی آنان را تقویت می کرد. این مجالس نیز نمی توانست بطور کامل نتیجه بخش باشد؛ زیرا در شرایطی که جامعه در مقابل نظام های حاکم بر عراق به ویژه رژیم بعث که باتلاش فراوان جهت از بین بردن فرهنگ ناب محمدی می کوشید و با تشکیل انجمن زنان و متشکل های مختلف به منظور ترویج فرهنگ بی بند و باری، الحادی و چند دینی غرب به راه انداخته بود، تبلیغ محدود و خانگی به طور کوتاه مدت نمی توانست پاسخگو باشد. (نعمانی، همان، ص ۲۷)

بنت الهدی به خوبی دریافته بود که در چنین شرایطی زنان عراقی نیاز به تکیه گاه و امین دارند تا با تکیه بر آن به فهم تازه از فکر و فرهنگ اسلام دست یابند، لذا در کنار تبلیغ های محدود رودرروش های نوینی رانیز درپیش گرفت. او عقاید و افکارش را در قالب داستان بیان می کرد و هدفش در تبلیغ اسلام را بابیان علت رویارویی اندیشه های اسلام و غرب پی گرفت. بر همین اساس می کوشید بازتاب این درگیری اندیشه ها را در زندگی همه مسلمانان عصر حاضر نشان دهد، از این رو در قالب داستان از دین و دیانت دفاع می کرد، هدف از این شگرد های غیرمستقیم دراصل بیان مفاهیم عمومی در زندگی از منظر اسلام بود.

ایشان اساس اندیشه های غرب می دانست، به خاطر همین در داستان های خود بر اساس آیات قرآن به تبلیغ حجاب که مایه ی سربلندی و سرفرازی زن مسلمان

در طول تاریخ بوده است توجه ویژه داشت. (جعفری، ۱۳۸۴، ص ۱۰۰) بدین وسیله سعی داشت بانوشتن هدفمند برای تربیت زن مسلمان گام مؤثری بردارد و مشکلات دینی و اجتماعی زنان را حل کند و از نظر فرهنگی و سیاسی در آن تحولی ایجاد کند.

۲) نشر کتب و آثار ایشان به اسم مستعار: در سنینی که کودکان دیگر به بازی می پردازند و به امور کودکان مشغولند، شهیده بنت الهدی به میزانی از پختگی رسیده بود که نمی توان در دیگران دید. او نخستین فعالیت های فرهنگی خود را در زمان کودکی آغاز کرده و در سن ۱۲ سالگی مجله ای به نام جامعه را که یک مجله دینی فرهنگی بود برای زنان مسلمان نوشت، (همان، ص ۸۳) و برای کسانی فرستاد که مطالب آن برایشان ضروری بود.

او که در گستره ی علم، جهاد و دغدغه های اسلامی تربیت شد، در آغاز جوانی گام در این راه مقدس گذاشت و به قدر توان پرچم اسلام را برافراشته نگه داشت و برای نشر اندیشه های اسلامی روش داستانی را در نوشته های خود پیش گرفت. او را از پیشتازان این عرصه دانست؛ زیرا تا آن زمان در نجف هیچ نویسنده دینی در این زمینه وجود نداشت و امروزه نیز روشی موثر اما مورد غفلت واقع شده است.

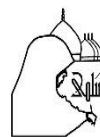
انتخاب نام «بنت الهدی» در ثبت و نشر آثارشان نشان دهنده تواضع علمی وعدم شهرت طلبی علمی ایشان بود؛ زیرا این امر نه اشکال شرعی داشت و نه به لحاظ امنیتی بر وضعیت خطیر ایشان اثر چشم گیری می گذاشت. (حسینی حائری، همان، ص ۴۵) بلکه این معرفی تأثیری بر هدف ایشان نداشت و زمینه پذیرش بیشتر عموم مردم را فراهم می ساخت؛ چراکه شهیده بنت الهدی تمام توجهش خدمت به اسلام و مشارکت در بیدارسازی جامعه اسلامی بود.

برخی از کتاب هایی که به وسیله شهیده بنت الهدی تألیف شده عبارتند از:

۱. فضیلت یاری خواهد شد. (الفضیلة تنتصر).

۲. خاله گمشده (الخاله الضایعة)

۳. دو زن و یک مرد (امراتان و رجل)

۴. درگیری (صراع)

۵. ملاقات در بیمارستان (لقاء فی المستشفى)

۶. خاطرات حج (مذکرات الحج)

۷. تا میدانستم (لیتینی کنت اعلم)

۸. قهرمانان زن مسلمان (بطولات المرأه المسلمة).

۹. یک سخن و یک دعوت (کلمة ودعوة)

۱۰. جویای حقیقت (الباحثة عن الحقیقه)

۱۱. زن با پیامبر (المرأه مع النبی)

او تألیفات دیگری نیز دارد که خطی است، برخی از این آثار در زمان مصادره منزل شهید صدر توسط رژیم عراق مصادره شده است. (نعمانی، همان، ص ۸۳)

۲- اقدامات مستقیم

۱) تدریس و تربیت: یکی از عملکردهای بنت الهدی در جهت بیدارگری زنان مسلمان عراقی جلسات درس و تربیت دینی بود که در شهرهای نجف، کاظمین و بغداد در دو سطح عمومی و خصوصی برگزار می شد:

سطح عمومی: جلساتی که به صورت عمومی برگزار می شد و مسائل فرهنگی مناسب با آن ارائه می شد، هدف از برگزاری این جلسات آشنایی بانوان با مسائل دینی و اسلامی بود.

سطح خصوصی: این سطح برای تعداد خاص از بانوان برگزار می شد و هدف از برگزاری این جلسات تربیت قشر خاص از زنان بود که بنت الهدی می خواست آنان را با عمیق ترین فرهنگ حوزه ی تربیت کند، تا پرچم دار حرکتی باشد که اوشروع کرده بود. او همواره می گفت: «من خوشبختم از اینکه شرایطی برایم فراهم شده

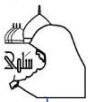
است که به من امکان می دهد، نسلی از زنان مربی و مؤمن را تربیت کنم که می توانند به بهترین وجه به اسلام خدمت کنند...» (نعمانی، همان، ص ۲۸)

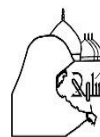
بنت الهدی کتاب شرایع و عقاید الشیعه را درس می داد برای بانوان منبرمی رفت و طرز بدیعی تاریخ اهل البیت را تحلیل می کرد و در امر تدریس تبحر خاصی داشت. (جعفری، همان، ص ۹۷) او با تلاش خستگی ناپذیر توانست در مدت هفت سال نظارت بر چهار مدرسه دخترانه دینی در شهرهای کاظمین را برعهده گیرد، (حسینی حائری، همان، ص ۳۱)

اوبا تلاش های فراوان در مدت کوتاهی گروهی زنان مؤمن را باتوانایی راهنمایی و تربیت اسلامی و نشر آگاهی دینی تربیت ساخته و آماده تبلیغ دین نمود. از اساسی ترین عملکردهای بنت الهدی در جهت غفلت زدایی از جامعه ی زنان مسلمان فعالیت های فرهنگی و تبلیغی ایشان بود. سعی می شود در راستای الگوگیری از ایشان برخی از این اقدامات تبیین گردد.

۲) تاسیس مدارس دینی (مشارکت در تأسیس و فعالیت در مدارس الزهراء): شهیده بنت الهدی از مؤسسان و بنیان گذاران مدارس الزهراء در بغداد، نجف و کاظمین به شمار می رود، هدف از آن را می توان مقابله با فرهنگ هایی دانست که جامعه ما را به سوی فساد و انحراف اخلاقی می کشاند و تلاش در جهت نشر آگاهی و فرهنگ صحیح اسلام که لازم بود زنان آن را فرا بگیرند، دانست.

این مدارس از بهترین روش ها برای تربیت و آموزش نسل جوان به شمار می رفت؛ زیرا در این مدارس تمام دروس ابتدایی و راهنمایی تدریس می شد تا فارغ التحصیلان از مدارس دولتی عقب نمانند، از سوی دیگر مبانی اسلامی نیز به صورت علمی و عملی آموزش داده می شد. در واقع مدارس الزهراء علاوه بر اینکه دانش آموزان را به نحو احسن آموزش می داد، برای بخش عمده از جامعه زنان امکان تحصیل را فراهم می کرد.

شهیده بنت الهدی در تداوم این پروژه مقدس تلاش فراوان کرد، و بخش عمده از زندگی خود را در این راه گذاشت، او همیشه بین بغداد و نجف در تردد بود، تدریس و نظارت می کرد، به آموزش دانش آموزان جهت می داد. (نعمانی، همان، ص ۷۷)

۳) برگزاری همایش ها: شهیده بنت الهدی در زمینه آموزش فعالیت های متعددی داشت او در کنار تدریس که در حیطه ی محدود و به صورت تخصصی در مدارس الزهراء صورت می گرفت. برای آگاهی رسانی به حیطه ی وسیع تر سمینارهای فرهنگی همگانی برگزار می کرد، در این سمینارها اندیشه های اسلامی متناسب به مقتضیات زمان و مباحث و شبهات مطرح روز بررسی می شد که باشد، این سمینارها موقعیت اجتماعی چشم گیری یافته بود و با استقبال پرشور زنان از طبقات مختلف جامعه مواجه می شد. (همان، ص ۸۸)

علی رغم کمبودها و موانع فراوان اجتماعی و فشارهای دولت بعث تلاش های شهیده صدر دست آوردهای بزرگی در پی داشت، خانم «وجیهه صیدی» مدیر مدارس الزهراء در یکی از مقالاتش می نویسد: «جای خوشحالی است که من در اینجا در بریتانیا و همچنین در خلیج مجموعه ای از تحصیل کرده های مدارس الزهراء را می بینم من واقعاً شادمانم که آرزوی شهیده را برآورده کردند، چقدر آرزو داشت که شکوفه های به ثمر رسیده در مدرسه را به صورت مادران مکتبی و همسران مجاهد ببیند» او در تحقق این هدف تلاش ورزید حتی جان پاک خود را در این راه فدا کرد...» (همان، ص ۷۹)

۴) نقش رهبری سیاسی و دینی زنان مسلمان عراق: از جمله عملکردهای شهیده بنت الهدی صدر فعالیت های جهادی ایشان در مقابله ی فکری و روشنگری های سیاسی بود که حقیقت و عمق هدفمندی آن شهیده را مجسم می سازد و یکی از ابعاد مهم اما پیچیده و مبهم شخصیت او را نشان می دهد. (همان، ص ۸۹) که به

برخی ابعاد زندگی ایشان که برگرفته از مواضع اساسی و ناشی از ایمان و اعتقاد راسخ است، پرداخته می شود.

رهبری زنان مسلمان توسط شهیده بنت الهدی از او الگویی راسخ برای زنان معاصر در جهت بیدارگری و احیای دینی می سازد، خانم وجیهه درباره شهیده بنت الهدی چنین می نویسد: «شهیده بنت الهدی با شایستگی و استحقاق رهبری فعالیت زنان را به دست گرفت، بلکه می توانیم بگوییم زمانی که بنت الهدی جایگاه واقعی خود را به دست آورد، رهبری خود به خود به محضر او رسید، همانطور که برای شما روشن است، این رهبری امر تعیینی و انتصابی نیست بلکه گزینشی، انتخابی و... است و از یک فعالیت دائم و مستمر ناشی می شود که خستگی و ملالت در آن راه ندارد علاوه بر آن شرایط دیگری نیز از قبیل: تحصیلات، درک و آگاهی، تدبیر، برخورد متناسب به شرایط سازگار با واقع می خواهد». (همان، ص ۱۰۶)

سیده شهیده در راه ایجاد ارتباط بین شهید سید محمد باقر صدر و بانوان مقلد او نقش عظیمی داشت. وی در ایجاد ارتباط بین مرجع تقلید و مقلدان با حفظ امانت، مسائل فقهی را که برای زنان پیش می آمد و حیا مانع آن بود که بتوانند مستقیماً آن ها را از سید شهید بپرسند، به برادرش عرضه می داشت و پاسخ آن ها را به مراجعان می داد. سیده امّ جعفر نیز گاهی بر حسب مناسبت و طبیعت موضوع، به او کمک می کرد. البته این تنها حرکت او در این زمینه نبود و در موارد فراوانی، وی رابطه علمی بین مرجع و مقلدان او را فراهم می کرد. (روزنامه بطله النجف، ص ۴۵)

شهیده بنت الهدی در عصر خودش رهبری بود که از کارآزمودگی، هوش و حکمت و تدبیر برخوردار بود و در ارزیابی ها و نتیجه گیری ها توانایی عجیبی داشت، گاهی اوقات که افکارش در مورد اوضاع داخل و خارج عراق را خدمت برادرش مطرح می کرد، شهید صدر به دقت به نظرات او گوش می داد. گاهی هردو دیدگاه به نتیجه واحدی می رسید گاهی نیز تفاوت هایی داشتند؛ اما در مجموع شهید صدر به دیدگاه های ایشان در مورد ارزیابی اوضاع آینده و حرکت اسلامی اعتماد داشت.

در خلال محاصره زمانی که رژیم بعث به خانواده شهید صدر فرصت خروج داده بود، شهیده بنت الهدی از منزل خارج می شد و به کسب اخبار می پرداخت اوضاع را بررسی می کرد، سپس به دقت اطلاعات به دست آورده را به شهید صدر انتقال می داد، ایشان با خروج خود علاوه بر اخبار توقیف ها و موانعی که مردم با آن مواجه شده اند، برخی از خواسته ها و پیام های برادرشان محمد باقر صدر که از رهبران مهم دینی و سیاسی جامعه ی عراق و امت اسلام به شمار می رفت، را نیز به اطلاع مردم رسانده و در حقیقت کارآیی محاصره را از بین می برد. (نعمانی-همان، ص ۱۰۸)

۵) ولایتمداری در همراهی با برادر: از مهمترین نقش های شهیده بنت الهدی در جهت بیداری مسلمانان همراهی ایشان با برادر بود، در نگاهی دقیق به بانوان الگوی تاریخ اسلام اساس تاثیرگذاری و ثمربخشی هر زنی در همراهی و متابعت از ولایت است. حضرت زهرا جایی معنا می گیرد که برای حمایت از ولایت هجرت می کند، به مباحله می رود و برای دفاع از ولایت خطبه می خواند، منبر می رود و حتی به میان مردم رفته و تظلم می کند و زینب جایی معنا می یابد که در پرتوی حرکت حسینی برمی خیزد و برای احیای دین به میدان مصیبت و اسارت و تبلیغ گام می نهد.

معنای واقعی شهیده صدر نیز در همراهی از ولی عصرش در راستای اطاعت از امام عصر است. در حقیقت امروز نیز هر انسانی برای انحراف نیافتن از مسیر اسلام و برای مثمر ثمر و نتیجه بخش بودن در خدمت به اسلام باید تبعیت از ولایت رانصب العین خود قرار دهد.

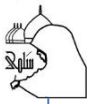
مهمترین تجلی همراهی با ولایت بنت الهدی صدر در بازداشت شهید صدر در تاریخ ۱۷ رجب ۱۳۹۹ هـ ق اتفاق افتاد، وقتی نیروهای امنیتی آیت الله صدر را دستگیر کردند. خواهرش نه تنها جزع و فزع نکرد؛ بلکه صبورانه و شجاعانه آنگونه که زینب کبری وظیفه بیدارسازی رابه عهده داشت، (پیشوائی، ۱۳۸۳، ص ۱۹۹)

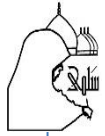
با خطابه های آتشین خود نیروهای امنیتی را مورد نکوهش قرار داد، هیبت این شیرزن چنان نیروهای امنیتی را تحت تأثیر قرار داده بود که نفس در سینه هایشان حبس شده بود، آنگاه به خطاب به برادرش گفت: «ای برادر عزیز و بزرگوارم، ای پیشوای آزاده برو به امان خدا، خدا خود یار و یاور توست، این راه ما و نیاکان ماست که باید طی کنیم، اینها همان راه پیامبر، علی و حسین (علیهم السلام) است» (حسینی حائری، همان، ص ۱۳۶)

وقتی ماشین حامل شهید صدر حرکت کرد، با تکبیرهای رعد آسای خود قلب دشمنان را به لرزه درآورد، خطابه شهیده بنت الهدی بیش از پانزده دقیقه به طول انجامید و هیچ کس از افراد پلیس جرأت بازداشتن او از ادامه گفتارشان را نداشت، آرامش زینب گونه و کلمات دلنشین ایشان در راستای غفلت زدایی در این موقعیت بیش از هر نیروی دیگری مؤثر بود، مأموران بعثی از حرکت و هرگونه اقدامی بازمانده بود و سخت به هراس افتاده بودند و تنها راه را در آن می دیدند که در کوچه های اطراف پنهان شوند. (قلی زاده، ۱۳۷۲، ص ۱۱۴) شهیده بنت الهدی سخنان خود را با آیه «وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ» (شعراء، ۲۳۷) «وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ» (اعراف، ۱۹) پایان داد. (شهرابی، همان، شماره ۳ ص ۲۳۷)

۶) وحدت آفرینی در دعوت به قیام : شهیده بنت الهدی پس از بازداشت شهید صدر به خانه بازگشت تا صفحه جدیدی از دفتر جهاد را آغاز کند، وی در این اندیشه بود که در این لحظات سخت چه راهی رادر پیش گیرد؟ چگونه مردم را متحد کند؟ و احساسات مردم را برضد رژیم برانگیزد؟ و مؤمنان را بیدار کند؟

شهیده بنت الهدی به حرم جدش امیرالمؤمنین رفت و خطاب به مولایش سخنانی گفت که در حقیقت تبیین حقایق اسلام واهداف برادرش برای مردم اماخطاب به امام صورت گرفت؛ چراکه شیوه فاطمه زهرا و زینب کبری در افشاگری خطاب به رسول خدا الگوی مبلغان حقیقی اسلام است. باید برای تحقق اهداف ولایی با ولایت سخن گفته و مردم را با اساس ولایت آشنا ساخت.

بنت الهدی صدر با کلمات آتشین مردم را متوجه خود کرد و آنان را برای قیام بر ضد دستگیر کنندگان مرجع مظلوم شیعه متحد کرد، همزمان با این جریان شماری از طلاب و مؤمنان نیز در حرم علوی گردآمدند و بخواندن دعای فرج مشغول شدند، آنگاه در یک اجتماع به ظاهر کوچک به راه افتاد، در حالی که تنها چند نفر از فرزندان برگزیده و روحی استاد شهید آن راهمراهی می کردند؛ اما پس از دقایقی بسیاری از مردم به آنها پیوستند. خواست تظاهرکنندگان آزادی شهید صدر و محکومیت رژیم و رسواسازی اقدامات جنایت کارانه آن بود.

بازاریان و مغازه داران هم با تعطیل کردن مغازه های خود به جمعیت پیوستند، نیروهای امنیتی ناگزیر با مردم درگیر شدند، در شهرهای کاظمین، بصره، دیالی و چند شهر دیگر هم نظیر این تظاهرات اتفاق افتاد، به دنبال این فشارها سرانجام رژیم آیت الله صدر را آزاد کرد. با توجه به شواهد و قرائن آزادی شهید صدر از روی اختیار یا یا پس از تصفیه حساب آنان با شهید نبود؛ بلکه شرایط سخت و پیچیده آنها را وادار کرد، تا برای فرو نشاندن خشم شعله ور شده مردم مسلمان شهید صدر را آزاد کند. در تبیین این امر به سخنان شهید صدر در این باره توجه کنید:

«من یقین داشتم که رژیم نظر به اعدام من دارد و جهت دهی مسایل مورد بازپرسی نیز گواه براین امر بود، به ویژه آنکه در این بازجوییها برمیزان و نوع ارتباطات من با امام خمینی بیش از هر نکته ی دیگر تأکید داشتند، و این ارتباط را حرکت سیاسی یا توطئه ای پنهان جهت نابودی رژیم مزدور بعث تلقی می نمودند، طبیعی است که هرکسی مورد چنین اتهامی قرار گیرد، سرنوشتی جز اعدام نداشت.» (حسینی حائری-همان، ص ۱۳۱-۱۴۳)

همین تظاهرات ها و نقش محوری شهیده صدر در اتحاد اسلامی مردم برای آزاد سازی شهید صدر باعث شد، که سران حزب بعث بنت الهدی صدر را در تحولات عراق به عنوان شخصیتی خطر آفرین در نظر بگیرند، لذا در بازداشت چهارم و آخر شهید صدر، بنت الهدی را نیز همراه ایشان دستگیر کردند تا از قیام و شورش مردم

جلوگیری کند. شهید صدر به بازجویان خود گفته بود: «مشکل شما با من است، خواهرم را آزاد کنید». آنان به صراحت گفته بودند: «اجداد ما در کربلا چنین اشتباهی کرد و هم اکنون ما جور آنها را می کشیم». (جعفری، همان، ص ۹۹)

همانطور که زمینه تبلیغ پس از شهادت شهدای کربلا و خاموش شدن احساسات کینه توزانه و طمع کارانه و جانشین شدن احساسات رقت انگیز و پیدایش جنبه مظلومیت و حق به جانبی بیشتر فراهم شد و حقیقتی آنجه که بیان نموده بودند بیشتر آشکار می گردید. (معلی، ۱۳۸۹، ص ۱۳۶)

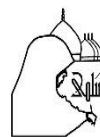
شهیده بنت الهدی صدر نیز با شهادت خود اذهان مردم را بیدار کرده و حقیقت جامعه عراق را به گوش تمام مردم رساند؛ زیرا شهادت زن دینی و مورد اعتماد جامعه عراق و اسلام سوالی بزرگ برای تمام مسلمانان معتقد ایجاد کرده و بیانگر وضعیت جامعه رقت بار عراق بود.

۷) شهادت بنت الهدی: سرانجام شهیده بنت الهدی صدر پس از تحمل شکنجه های وحشیانه (نعمانی، همان، ص ۱۲۰) در کنار برادر بزرگوارش و پیش چشمان او به شهادت رسید و اندکی بعد برادر هم به او پیوست. در تاریخ نهم آوریل ۱۹۸۰ حدود ساعت ۹ یا ۱۰ شب برق قطع شد و در تاریکی شب گروهی از نیروهای امنیتی به منزل سید محمد صادق صدر هجوم بردند و از او خواستند تا به استانداری نجف برود، در آنجا پیکر شهید صدر و خواهرش را به او تسلیم کردند و به او دستور دادند، خبر شهادت بنت الهدی را پخش نکنند سپس آنها را در قبرستان وادی السلام دفن کردند، امام خمینی در پیام خود به مناسبت شهادت این دو بزرگوار از شهیده بنت الهدی صدر به عنوان معلم دانش و اخلاق و از مفاخر علم و ادب یاد کرد. (موسوی خمینی، همان، ج ۱۲، ص ۵۷)

نتیجه

زندگی شهیده بنت الهدی صدر در خدمت نشر اسلام قرار گرفت و ایشان بدون هیچ وقفه ای از سن دوازده سالگی نیاز جامعه خویش را یافت و با قلم خویش

تلاش و مبارزه برای احیای دین را آغاز نمود. ایشان در زندگی شان با فراز و نشیب های فراوانی روبرو شده و در برابر شرایط و موقعیت های متفاوت اجتماع خویش سیاست های کاربردی و اساسی اتخاذ نمودند. به واقع شهیدان و عالمان جاودانند؛ چراکه با اثبات راه خویش و تبیین اهداف خویش اقدامات و عملکردهایی از خود به جا می نهند که علاوه بر تاثیر اجتماعی در دوره تاریخی ملت ها و امت اسلام، بقایا و ثمرات فکری آن برای تمام ادوار تاریخی پس از آن جاوید و ماندگار است. بر همین اساس لازم است بانوان اندیشمند و پرچمدار تدوین رسالت حوزوی زن به این منابع و ذخایر تاریخی که تجارب عینی و چگونگی اثربخشی آن در مطالعاتی پژوهشی می تواند راهگشا بوده و از آسیب آزمون و خطای ثوری ما را دور بدارند بهره گیرند و در این میان بانوانی چون مجتهده امین، شهیده صدر از شاخص ترین چهره های حوزوی زنان تاریخ معاصر می باشند. رسالت و هدف زن حوزوی و مبلغه دین در سیره شهیده صدر رابه طور اجمال می توان چنین برشمرد:

- بازشناسی جایگاه احیا گری خویش
- تبعیت و اطاعت محض از ولایت
- شناسایی جریانات انحرافی اجتماع خویش و اتخاذ راهبردهای مناسب برای مقابله با آن
- ساماندهی توان فکری و فیزیکی زنان برای حرکت های اصلاحی اجتماعی
- رعایت حریم و حدود های اسلامی در تبلیغ دینی و حیات اجتماعی
- بصیرت و بینش سیاسی نسبت به مسائل جهانی و بصیرت بخشی
- اقدامات تخصصی و تربیت شاگردان
- عدم غفلت از تبلیغ عمومی و تذکرات اجتماعی در حیطه فراگیر اجتماعی چون همایش ها و سمینارها
- استفاده از تمام موقعیت های تبلیغی حتی جلسات خانگی و استمرار بر آن

- پیگیری مستمر برای آگاهی از فرامین ولی امر و اهتمام بردانستن تکلیف خویش در برابر ولایت

- تبیین تکالیف الهی، سیاسی و اجتماعی مردم بویژه زنان در قبال مسائل اجتماع اسلامی آنان و..

بعد دیگر درسیره ی شهیده که می تواند راهگشا باشد، روش و ابزارهای تبلیغی ایشان در فضای اختناق آور جامعه آن روز عراق است که امروزه مطمئنا بسیار کاربردی تر و با قابلیت ترویج فراتر می توان از آنان بهره جست. ابزار و روش هایی چون:

- تالیف در سطح تخصصی برای عموم مردم در مجله الاضواء

- تالیف تخصصی کتب حوزوی برای دانشجویان علوم دینی مانند مدارس الزهرا

- داستان نویسی برای جذب افکار عمومی بویژه جوانان و نشر غیرمستقیم ارزشهای اسلامی چون حجاب و..

- نوشتن برای مخاطبان نوجوان مانند نشریه جامعه

- تدریس علوم دینی

- برگزاری همایش و سمینارهای علمی برای تبیین آموزه های اسلامی در میان اقشار تحصیلکرده

- پاسخگویی به احکام شرعی بااستناد به فتاوی مراجع

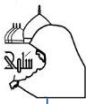
- سخنرانی های خانگی

- خطابه های سیاسی

- حمایت از جریانات فکری و سیاسی حق و اسلامی عصر خویش چون حمایت از انقلاب اسلامی ایران و برنرفتن اهانت به امام خمینی (رحمه الله علیه) در زندان بعث

- قاطعیت و پایداری در راه اهداف حق خویش حتی تا شهادت

شهیده بنت الهدی یکی از بانوان اندیشمند جهان اسلام است که در فضای سیاسی و آلوده عراق درمقابل رژیم بعث دست نشانده و ضد اسلامی در راه هدف اسلام و

مبارزه با آنان قرار گرفت و سرسختانه با آلودگی و تباهی زن مبارزه کرد و لحظه از پا ننشست تا زن عراقی را از منجلاب آن نوع تباهی و لابلالی گری نجات دهد و همگام با برادرش در آن فضای تاریک صدای اسلام را به گوش کاخ نشینان بعث که عصاره مادیت بود برساند، و با نثار جان خود پیام بیداری را به زنان معاصر مسلمان در سراسر جهان رساند.

منابع

قرآن کریم

- ۱- اردستانی، احمد صادقی، (۱۳۷۶)، **الگوهای جامع شخصیت زن مسلمان**، دفتر تبلیغات اسلامی قم، قم
- ۲- پیشوایی، مهدی، ۱۳۸۳، **سیره ی پیشوایان**، موسسه ی امام صادق (ع)، قم
- ۳- جعفری، علی، ۱۳۸۴، **صدر و شهادت**، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، سروش مهر، قم
- ۴- حسینی حائری، سید کاظم، ۱۳۷۵، **زندگانی و افکار شهید صدر**، ترجمه و پاورقی حسن طارمی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران
- ۵- راغب اصفهانی، ابوالقاسم حسین بن محمد، ۱۳۷۵، **مفردات الفاظ قرآن**، تهران
- ۶- دشتی، محمد، ۱۳۸۳، **نهج البلاغه**، انتشارات موسسه امیرالمومنین، چاپ دفتر تبلیغات اسلامی، قم
- ۷- طباطبایی، محمد تقی، ۱۳۸۱، **حشمت الواعظین، الگوی زن اصیل و آزاد**، مدرسه علمیه ایروانی، قم
- ۸- فرید مرتضی، ۱۳۸۰، **نهج الفصاحه (کلمات قصار رسول الله)**، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران
- ۹- قرائتی، محسن، ۱۳۷۱، **پوشش در اسلام**، انتشارات تبلیغات ناجا، تهران

۱۰- قلی زاده، مصطفی، ۱۳۷۲، شهید صدر بر بلندای اندیشه و جهاد، سازمان تبلیغات اسلامی تهران

۱۱- لقمانی، احمد، ۱۳۸۱، الگوهای ناب در نگاه دخت آفتاب، بهشت بینش، قم

۱۱- کلینی، محمد بن یعقوب، بی تا، فروع کافی، انتشارات العلوم الاسلامیه، تهران

۱۲- مجلسی، محمدباقر، ۱۴۲۳، بحار الانوار لدرر اخبار الائمه الاطهار، موسسه الوفا، بیروت

۱۳- معلی، محمد و حمید کمالی، ۱۳۸۹، مشق سرخ، حماسه عاشورا در آثار مطهری، معاونت پژوهش مرکز فرهنگی تبلیغی آینده سازان، قم

۱۴- معین، محمد، ۱۳۸۳، فرهنگ فارسی معین، انتشارات سرایش، تهران

۱۵- مرتضوی، ضیاء، ۱۳۷۸، امام خمینی و الگوهای دین شناختی در مسایل زنان، دفتر تبلیغات اسلامی، قم

۱۶- موسوی خمینی، روح الله، ۱۳۷۸، صحیفه نور، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران

۱۷- نعمانی، محمدرضا، ۱۳۸۸، سیره و راه شهیده بنت الهدی، مترجم نجیب الله نوری، انتشارات جامعه المصطفی العالمیه، قم

۱۸- نوری، حسین، ۱۴۱۵، مستدرک الوسائل، تصحیح جمعی از محققان، موسسه آل البيت (ع)، قم

مقالات

۱- شهرابی، فرشته و غزاله مهر آئین، فصل نامه بانوان شیعه «شهیده بنت الهدی در عرصه تعلیم و تعلم»، شماره ۳، بهار ۱۳۸۴

۲- فصلنامه پیام زن، انتشارات دفتر سازمان تبلیغات اسلامی، شماره ۵۸، سال ۱۳۸۶

۳- گاهنامه ی اعتدال «بنت الهدی حدیث استواری شیعه» ۱۳۸۸/۱/۱۹

